

BUITEN

29^E JAARGANG No. 12

ZATERDAG 23 MAART 1935

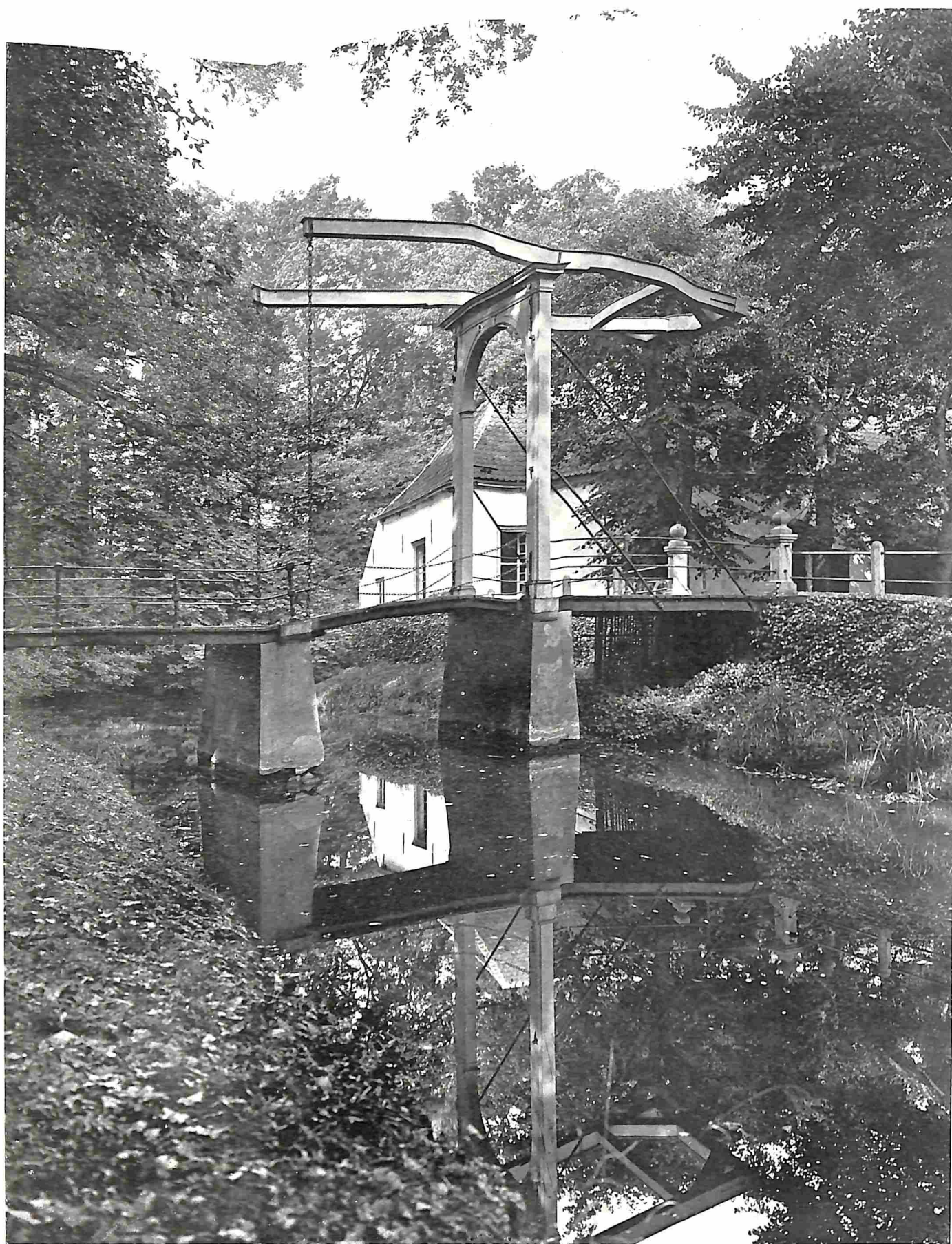

Foto C. J. Steenbergh

SLOTGRICHT MET OPHAALBRUG BIJ HET VOORPLEIN VAN HET HUIS NEERIJNEN
(BIJ HET ARTIKEL: „TUSSCHEN TWEE RIVIEREN”)

wordt bediscussieerd hoe de schildpad moet heeten. De historisch geïnfecteerde Hamburger is voor „Soeleika.” ik vind „Agatha” voor een schildpad heel wat geschikter. De Parijzenaar is voor „Madame”, hetgeen misschien niet van de hand te wijzen is. Bij de aankomst in de haven worden we het eens over „Soeleika-Agatha.”

Maar ik zal haar toch wel „Madame” noemen. — Tenminste op feestdagen . . .

Vrienden, die heengaan...

DOOR TRIXIE

WANNEER je vriendschap, genegenheid geeft aan een dier, dan weet je, dat onverbiddeijk, vroeger of later, het oogenblik komt van afscheid nemen. Het leven van een paard, van een hond, is nu eenmaal zoo veel korter. Onder normale omstandigheden zijn zij de eersten die heengaan. En dat is misschien voor hen maar heel gelukkig ook. Een mensch kan, ook al verliest hij zijn besten, trouwsten vriend, beter achterblijven dan het dier in zijn afhankelijkheid en hulpeloosheid. Het oogenblik van afscheid blijft altijd hard. Er zijn menschen die uit vrees dáárvoor dan maar liever van de heele vriendschap afzien. Een kwestie van inzicht en van temperament. ☼ In een grooten stal, waar veel paarden zijn, sta je telkens opnieuw voor het onafwijsbare noodlot. Vrienden, die heengaan, sommige onverwacht, andere na een tijd van bezorgd opletten. En telkens ook doet het pijn. Eerst was het Giroflé, de mooie slanke vos, die zich zoo driftig kon maken, zich zoo kon opwinden aan het strand en in de duinen. Hij heeft zich nooit weten te sparen, zelfs in de manege niet, hij wou altijd meer, altijd verder en dan zijn sommigen niet altijd degenen, die de verstandige oudere broeder weten te zijn als het paard sneller en harder wil gaan, weten te remmen en in te toomen. ☼ Giroflé was een van mijn groote vrienden en met schrik zag ik op een kwaden morgen, nadat hij al een paar maal intermitterend kreupel was geweest, het bekende waterverband in de daarvoor bestemde box, waar ze hem hadden gebracht. „Ik hou niet van die box,” vertrouwde een van de jongens me toe. „Het gaat nooit goed daar . . .” Ik maakte een grapje, sprak er over heen, maar geen dag ging er voorbij of ik kwam even een praatje houden bij den zieke. Er waren worteltjes voor hem en appelen en brood. Hij snuffelde met zijn fijnen neus langs mijn zakken om de lekkernij te zoeken, hij drukte zijn hoofd tegen mijn arm met een dankbaar duwtje, hij keek om, als ik wegging en schoof, voorzichtig om het pijnlijke been, op zij als hij mij hoorde komen. Hij wist immers, dat ik hem niet voorbij zou gaan! De waterbehandeling werd afgewisseld door een andere, het hielp niet. Giroflé was ongeneeslijk. Als je dan zoo'n laatsten dag naast ze staat met je gezicht tegen den satijnen hals en je praat, zooals je spreekt tegen een vriend, die van je weg gaat voor goed, och, dan is het maar beter, voor je prestige vooral, als er niemand in den stal is. Hopeloos sentimenteel . . . nu ja, je hebt er, die het nooit leeren om hard te zijn en onverschillig en te kunnen zeggen — en denken, wat het voornaamste is — het is máár een paard, dat weggaat. ☼ Daarna was het Tally-ho, een paard waarvan ik genoeg heb gehouden om het als eigendom te wenschen, al was hij dan niet wat je een eerste schoonheid noemt. Dat kwam voornamelijk door zijn wat eigenaardige houding, waaraan niet veel te verhelpen viel. Hij leek net een ezeltje, maar ik hield van hem. Mijn vriendschap heeft hij altijd bezeten, van den eersten dag, dat hij in den stal kwam. Wonderlijke kuren kon hij hebben. Eerst liep hij met het onschuldigste gezicht en begon dan op de meest onverwachte oogenblikken te bokken, dat het een lust was. Heel wat ruiters — en daaronder geroutineerde — heeft hij in het zand gedeponceerd. Ik reed hem graag, hij was onvermoeibaar, gewillig met springen, met gemakkelijke gangen. En een klein meisje, een poppetje van een Engelsch plaatje, te klein nog bijna om op een paard te zitten en vier teugels in haar handjes te houden, voelde zich niet gelukkig, als ze Tally-ho niet rijden mocht. Hij kon dan eens een eindje met haar wegloopen, een paar sprongen op zij maken, werkelijk kwaad deed hij nooit en het is een van de redenen, waarom ik hem in dankbare herinnering zal houden. ☼ Het is al een heelen tijd geleden, dat ik, tijdens een langdurige ziekte van mijn

paard op Tally-ho aangewezen, merkte, dat er iets haperde. Hij leek niet zoo volkomen solide meer op de voorhand als voorheen. Zulke dingen komen soms o zoo langzaam en het is meer intuïtie dan waarneming, die je doet opmerken wat voor anderen nog verborgen is. Maar toen ik een half jaar later hoorde, dat hij „op” was, door zijn knieën was gegaan zonder eenige reden of aanleiding, verwonderde het me niet. Een paar dagen rustig op stal en dan, juist als ik hem voor het laatst op den hals heb geklopt, vóór in den stal het kind met de groote grijze oogen, dat vraagt of ze Tally-ho mag rijden straks. Niemand heeft den moed gevonden het haar te zeggen. Ze vertellen, dat het paard uit is en dat ze een mooi lief peerdje krijgt om te rijden. ☼ Het kan soms zijn of de Dood meent iets vergeten te hebben en zich haast om zijn oogst binnen te halen. Kort daarop sterft er een paard aan longontsteking; dan is het Cocktail, de trouwe, brave, dappere Cocktail, die plotseling ernstig ziek wordt. Hij staat in een ruime, warme box, als hij niet aan de hand wordt rondgestapt in de manege om hem in beweging te houden; er wordt gevochten om zijn leven, zooals er om een menschenleven gevochten kan worden. Morphine-injecties moeten de duldelooze pijn dragelijk maken en toch krabt hij, nu met den eenen hoof, dan met den anderen, onophoudelijk in het stroo tot de harde grond bloot komt en de hoof slaat met de regelmatigheid van een zwaren hamer. Klop, klop, klop . . . Den heelen dag hoor je dat rustelooze slaan. Alle spieren zijn gespannen van pijn en ellende, in de groote donkere oogen ligt doodsangst. Cocktail is een paard, dat me niet aangaat, want hij heeft zijn eigen baas, die van hem houdt, die al het mogelijke wil doen en doet om hem te houden. Het paard schreeuwt, als hij den stap van zijn baas hoort, als wil hij zeggen: „help me dan toch!” De dokter heeft gezegd, dat er een wonder gebeuren moet, wil hij behouden blijven. Ieder die in den stal komt, deelt in de spanning. Arme Cocktail, die zoo ziek is en pijn heeft! Je staat er machteloos bij, je kunt niets, niets, alleen maar wat troosten en moed inspreken, waarvoor een paard zoo gevoelig is. Als ik naar huis ga, vervolgt me de radelooze blik. Help me toch! . . . Dan, in den nacht, gebeurt het wonder. Cocktail gaat niet heen, de koorts neemt af, in den vroegen morgen staat hij rustig, schoon doodzwak, in zijn box, de spieren zijn ontspannen, de huid voelt weer normaal aan. Hij is gered. Met blijde gezichten vertellen de jongens aan ieder, die belangstellend informeert: Hij blijft bij ons, de brave kerel. Maar hij is door het oog van de naald gekropen!

De weerspiegeling

HET begint voorjaar te worden. ☼ Witte wolkenvegen liggen over de doorzichtig-blaauwe lucht. Over het wijde land vliegen troepen vogels den lichten horizon tegemoet; en de velden geuren zwaar. ☼ Het is een genot door deze ontwakende wereld te trekken op je karretje, dat je hierheen en daarheen draagt, langs de zandweggetjes, de boomen, die knoppen beginnen te dragen, de vluchtende lijsters en de boerderijtjes, waar de kippen loopen, de hond blaft, en de kinderen spelen. ☼ Maar het mooiste van alles was toch maar die weerspiegeling. Voor zooiets stap je even af, je zet je fiets tegen het roodgemeniede leuninkje van de nieuwe brug over het kanaal, en je doet maar niets dan kijken, kijken. Want bij een bocht van het water staat de populier. Hij heft zich hoog op tegen den hemel. Zijn kruin is als een blauwachtige schaduw op de lucht, en zijn dikke voet staat sterk en stevig in de berm. ☼ Het is een populier, zooals je er duizenden vindt, zoo'n lange lijns, zoo'n goede, oude kennis, die je in den regel zóó maar voorbijloopt. Maar hij spiegelt zich in het water, met den hemel en de wolken. Hij staat daar omgekeerd, met den top naar beneden. Het is dezelfde boom, en het is dezelfde niet. Hij is schooner, transparant, glanzend van het doodstille water, lichtend, haast visionnair, en vergeestelijkt. ☼ „Alles wat hier dood is, is daar leven”, zegt de mysticus Eckhart. „En alles, wat hier grof-materieel is, is daar geest. Indien men zuiver water in een volkomen zuiver vat goot en het liet stilstaan, en iemand hield zijn aangezicht daarboven, zoo zou hij dit op den bodem aanschouwen, zooals het werkelijk is.” En ik weet niet, wat nu méér werkelijk is: de boom, die daar zoo stevig in het land staat, of de weerspiegeling, die zich stil, glanzend en innig naar de diepte buigt. Ws.

Foto's Kurt Lubinski

OP DE MARKT TE HARRAR IN ABESSINIË

Abessinië, een land van rassen en klassen

DOOR KURT LUBINSKI

ALS eenige volkomen zelfstandige inboorlingenstaat in Afrika neemt Abessinië tegenwoordig een zeer bijzondere plaats in de koloniale politiek der groote mogendheden in. Tot nog toe is het den Ethiopiërs steeds gelukt, de tegenstrijdige belangen van hun bureu — de Fransen, met hun haven Djibouti, de Engelschen, die van den Soedan uit naar de wateren van den Abessinischen Blauwen Nijl zien, de Italianen, die sedert den verloren slag bij Adoea mokkend aan de Noord- en de Zuidgrens zitten — tegen elkaar uit te spelen. Goede handelsbetrekkingen met Amerika en Japan verstevigen de onafhankelijke positie van Abessinië in de rij der volkeren. Het is, door de vertegenwoordigers van Frankrijk in 1923 plechtig binnen geleid, als lid van den Volkenbond te Genève gekomen en het is ook niet zeer aan twijfel onderhevig, of het huidige conflict met Italië zal een vreedzame diplomatieke oplossing vinden. Niettegenstaande echter de stevige positie van het Ethiopische volk op politiek gebied, bestaat er nergens ter wereld een land, thans in al zijn vroeger onafhankelijke provincies vereenigd, dat, wat zijn innerlijke samenstelling betreft, zoo zeer alle kiemen van rassenstrijd en godsdiensttwisten in zich verwerkt heeft, als Abessinië. Geloofsijver, rasantrots en klassegevoel hebben volgens middeleeuwsche grondbeginselen de structuur van het huidige keizerrijk geschapen, zonder echter in het minst het staatsverband te schaden. De eerste indruk is een uiterlijke: het oog van een Europeaan is bijna niet in staat den rijkdom der kleurnuances tusschen het zeer lichte bruin der Amharen, de heerschende klasse van het land, tot het inktzwart der negers toe, uit elkaar te houden. De ethnoloog noteert Semieten, Hamieten, Koeschieten, tot de oorspronkelijke bewoners toe: de Wata en Agau. De groothandelaar heeft er te maken met Arabieren, Indiërs, Armeniërs, Grieken van de eilanden in de Egeïsche zee en met in het land woonachtige Europeanen

van allerlei naties. Het potlood van den journalist noteert tal van religies: de Koptische Abessiniërs — hun bijbel is 1500 jaar oud —, de Mohammedaansche stammen der over geheel Oost Afrika verspreide Somali's, der in het woestijngebied huizende Dankali's, der Woeragi's, en der eens zelfstandige Harrargi's; daarnaast nog de inlanders die opgevoed werden in de Katholieke Fransche missie, de Protestantische Zweedsche zending of bij de Amerikaansche Adventisten. In het Noorden van het land wonen de Joodsche Falaga's, naarmen zegt nakomelingen van een tal van eeuwen geleden van hun hoofdtroep afgesneden Egyptische legerafdeeling, in het het Zuiden heidenen en overal wonen in katoen en Engelsche pondbiljetten handeldrijvende geïmmigreerde Boeddhisten, Brahmanen en aanhangers van Zoroaster. Het meest verwonderlijke wat mij in de levensbeschouwing der Abessiniërs trof, is hun diepe, principieele verachting voor den Neger, het ras met de dikke lippen, den platten neus, die bijna geen wortel heeft, en de pikzwarte huid. Niets kan den Abessiniër zoo beleedigen, als met dit ras in één adem genoemd te worden. Deze afkeer ligt even sterk in het volksbewustzijn verankerd als die tegen „coloured people" in Texas of waar ook in Noord Amerika. Interessant is ook, dat de historische aanleiding voor beide landen dezelfde is. Elke in Abessinië wonende neger is óf een geïmporteerde vaderlandslooze, of de nakomeling van vroegere slaven, óf hij behoort tot een eerst door keizer Menelik onderworpen grensvolk. Alle drie gelden niet voor vol, alle drie genieten niet dezelfde rechten als de overige inwoners. Het zijn twee grensstammen, die jarenlang in de enorme behoefte aan slaven der Abessinische grooten — men kan zich deze behoefte voorstellen, wanneer men ziet, hoe deze feodale heeren op een enkelen feestdag duizenden krijgers te herbergen hebben — te voorzien hadden: de Sjan-kala's, wier plat gedrukte gezichten, bijna zonder voorhoofd, met de kunstmatig uitgerekte oorlellen hun een stompzin-

EEN VERHUIZENDE SOMALI-FAMILIE IN ABESSINIË. MOEDER MET EEN KIND VOOROP, DAN VOLGT DE EZEL MET EEN TWEELING EN KEUKENGEREL. DE VADER SLUIT DEN STOET. BELADEN MET GROOTE KALEBASFLESSCHEN

uiterlijk verleen en de Wolamo's, nog 20 jaar geleden stoutmoedige olifantenjagers met de specialiteit dat zij een vluchtenden dikhuid van het galopperende paard af den staart als jacht trofee afsneden. Een rood merkteken aan de slapen onderscheidt thans den vrijen Wolamo van den door slavernij gedeclasseerden. Men legt den nadruk op klasseverschil. Hier zij echter opgemerkt, dat sedert 1923 officieel de slavernij in Abessinië verboden is en een speciale commissie aan het werk is, om de vrijgelatenen in landbouw en als handarbeiders onder te brengen. ☼ De Abessiniër van het Amharische type heeft geen kunstmatige merktekens nodig. Wanneer een ras eeuwen lang onbetwist de heerschende klasse van een land heeft gevormd, dan drukt dit een bepaald stempel daarop. Het verschil ligt niet slechts in de lichte huidskleur, te lichter, waar de voornamen en vooral hun vrouwen zich zoo min mogelijk blootstellen aan de zonnestralen. De Amharische bediende, gewoon blootsvoets achter zijn rijdenden meester aan te loopen, heeft zelf zijn knecht, die hem bedient. ☼ Het culturele leven van de Amharen is vol tegenstellingen; gebruiken die onze bewondering afdwingen, wisselen af met andere, die ons tegenstaan. Elke Europeesche masseur zou kunnen leeren van de volmaakte techniek waarmee zij aan het einde van een marktdag armen, handen, beenen en voeten masseren en met bronwater kneeden. Practisch elke bediende is bekend met de wetten der bloedsomloop en weet hoe het zenuwstelsel te doen ontspannen. Hiernaast zal de aesthet gewoonten opmerken die hem choqueren: aan een band om den hals van den Abessiniër hangt naast het zilveren koptische kruis een oorlepelje van hetzelfde metaal: hiermee gewapend begeeft de bruine hand zich tijdens de conversatie elegant in de richting van het oor. En aan tafel is de gast verplicht den gastheer door nadrukkelijke oprispingen zijn tevredenheid met den maaltijd te betuigen. ☼ Zoo iets doet natuurlijk komiek aan en het merkwaardige hierbij is, dat de Abessiniër, die gewend is met Europeanen om te gaan, zich van deze eigenaardigheden zeer wel bewust is. Zij geven echter hun zeden, die indruischen tegen onze opvatting van civilisatie, slechts voorzichtig en stap voor stap op. ☼ Zoodra een Abessiniër eenig geld bijeen heeft, koopt hij in volgorde een patronengordel, patronen, een breedgeranden vilten hoed, een geweer — alles bij elkaar de insignia van den welgestelden vrijen man. Van de vele belevenissen, die mijn tochten naar het binnenland meebrachten, zijn die van een reis naar het gebied der Aroesi-Galla aan het Zocai-meer ken-

schetsend voor de middeleeuwse structuur van het land. Ik had twee Abessiniërs, beiden behorend tot het Amharische ras met zijn lichte huidskleur, als onze persoonlijke bedienden aangenomen: Wolde-Tading, den „Deugdzaamgeborene” en Badsa Heile. Zij hadden zich op de in het land gebruikelijke wijze tegenover mij verbonden. Ieder van hen had zich een borg moeten verschaffen, die zijn duimafdruk onder een stuk papier zette en daarmee de verplichtingen op zich nam alle schade te zullen betalen, die zijn vriend mogelijk in zijn dienst kon aanrichten. Beide bedienden echter waren slechts onder deze voorwaarde te bewegen onze reis mee te maken, dat wij hen tot de tanden bewapenden met geweer, revolver en munitie. Terecht zal men zich verwonderen indien men bedenkt, dat de hutten der Aroesi-Galla in het hart van Abessinië liggen. Met of zonder grondige redenen, het is de gewoonte der Amharen slechts bewapend over het gebied te reizen van die stammen, welke door hen eens onderworpen of schatplichtig gemaakt zijn.

Tusschen de stammen onderling is de toestand precies het zelfde. Wij kwamen door de districten der Schoa-Galla's, de hoogststaande onder de Galla-familie, in die der Siba-, der Gona- der Weege-, der Olie-Goela's, tot in het land der Abanossa-Galla's. De Abanossa leefden juist in twist met hun bureu, de Araba. Deze stam, waarvan de mannen dierenhuiden om de schouders dragen en met speren zijn gewapend, zijn van gemengd bloed. Als arme lieden kwamen zij uit het land der Goeragi's. De Galla's schonken hun vee en zij bleven elkander vriendschappelijk gezind. Toen echter de runderen der Alaba zich rijkelijk vermeerderden en Galla's de weideplaatsen vernielden, was het met de genegenheid gedaan. Er werden soldaten ontboden, te

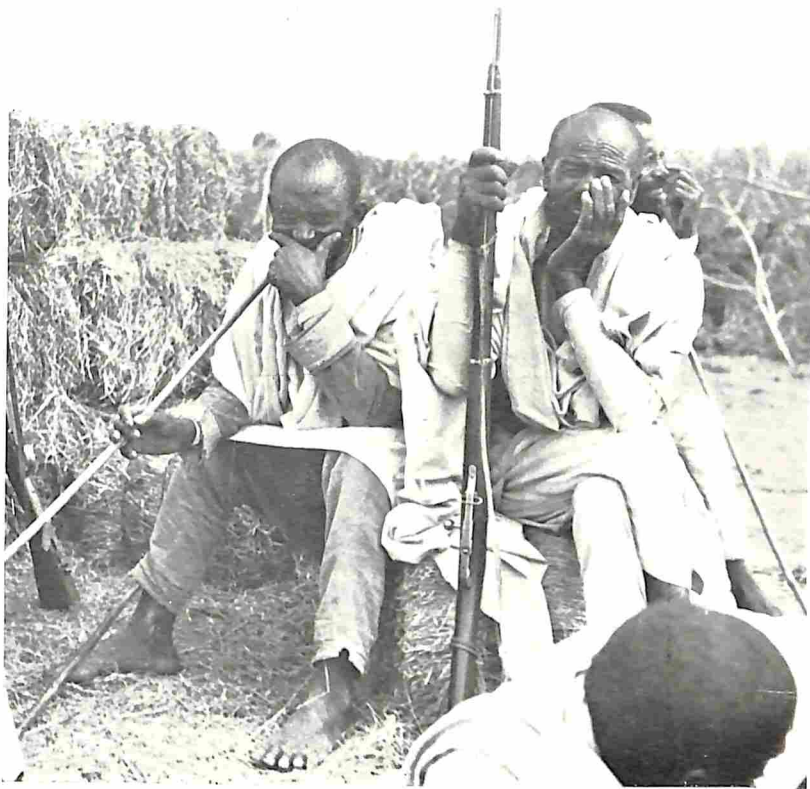

VROUWEN VAN DEN DANKALI-STAM — AAN DE GRENS VAN ABESSINIË EN FRANSCH SOMALILAND — MET HONINGPOTTEN OP DE MARKT TE DIRE-DAUA

voet en bereden, de schilden van buffelhuid op den arm en het werd een oorlog van kraal tot kraal. ☼ Misschien kwam hierbij ook een andere omstandigheid. Geen stam in het Abessinische land staat zoo slecht aangeschreven als de Goeragi's. Men scheldt hen uit voor dieven, gierigaards en zilvertvalsers. In werkelijkheid danken zij hun slechten roep aan hun vlijt. Onbevooroordeelde Amharen, die weten hoe er op de reusachtig uitgestrekte en drukbezochte Zaterdagavondmarkt in de hoofdstad Adis-Abeba door de Goeragi's gehandeld, gekocht en verkocht wordt, geven dit toe: de geheele kleinhandel in het land is aangewezen op de prestaties van den Goeragi. Een bewijs voor de populariteit van hun arbeid is dat men overal in de stad elken lastdrager slechts met het woord Goeragi aanroept. ☼ Mijn vrouw had een zeer knap bronskleurig Goeragi-meisje, Wolette Mariam, als haar persoonlijke verzorgster. „Zij zal Uw heele hebben en houden stuk voor stuk uit Uw kamer weghalen,” waarschuwde men ons. Wolette heeft echter niets gestolen, maar heeft zich in weinige dagen de kennis van een volleurde Europeesche kamenier eigen gemaakt. ☼ De trots der Amharen vindt zijn oorsprong in velerlei. In hun oudste taal, het Geez, is de Abessinisch-Koptische bijbel geschreven. Van deze taal is het koptische schrift afkomstig en in haar wordt gepreikt. De Amharen hebben zoowel op de geschiedenis van het land als op de kleederdracht hun invloed uitgeoefend: de nauw sluitende broek, het witte hemd, het togaachtige omhangsel en de zwarte burnoes, een kleedingstuk, dat veel weg heeft van een cape en dat onder den linker schouder een spits uiteensel heeft, waarin het geweer ondergebracht kan worden. ☼ Bewonderenswaardige handigheid hebben de Abessiniërs betoond bij het tot stand brengen van hun betrekkingen tot Europa en het overnemen van Westersche nieuwigheden, onverschillig of dit nu de auto was dan wel het bankwezen, maar toch leven de tradities van feodale middeleeuwsche toestanden nog voort. Evenals toen zijn er ook nu nog standen. De hoogste posten, de grootste inkomsten, de vruchtbaarste provinciën blijven als van zelfsprekend gereserveerd voor de familie-leden van den keizer en zijn vorstelijke leenmannen. De keizerlijke schoonzoon heeft als huwelijksgegeschenk onder andere den Maria Theresia-thaler gekregen, welke iedereen in Adis-Abeba aan belasting betalen moet, die een os slacht. Wordt in een provincie een gouverneur benoemd, dan komen zijn inkomsten overeen met de belastingen die hij heffen kan van de inwoners van zijn gebied. ☼ Het is ongeveer als ten tijde der reizende kooplieden in het Heilige Roomsche rijk. Elke Ras, elke bruine hertog, elke gouverneur heeft zijn provincie voor de landsbewoners daarbuiten met een tolgrens afgesloten. Het komt voor dat waren, vóór zij de hoofdstad bereiken, een dozijn van zulke douaneplaatsen passeeren moeten. ☼ De soldenier is de voornaamste bewaker van dezen feodalen staat.

ABESSINISCHE (AMHARISCHE) SCHOONEN OP DE MARKT TE ADIS-ABEBA. DE EENE BESCHERMT ZICH MET EEN SJAAL TEGEN DE ZON, DE ANDERE MET EEN STROOIEN PARASOL

ABESSINISCHE KRIJGERS IN HET BINNENLAND

In Abessinië heeft elke provinciale gouverneur zoovele soldaten onder zijn bevelen, als hij in verband met de opbrengst van zijn landerijen en andere inkomsten op de been kan houden. De soldaat krijgt van zijn heer een stuk land toegewezen en de daarop wonende boeren moeten hem als soldij een tiende van zijn oogst afstaan. Zijn heer heeft ook nog andere plichten. Op de groote feestdagen zijn er gelagen, die dikwijls honderd vette ossen en vele groote „gombo's”

gerstebier kosten. De hertogen van het land komen met een heel tentenkamp, zooiets als „Wallensteins Lager”, in de hoofdstad. ☼ Over hen allen regeert als opperbevelhebber van het leger en volgens zijn titel „Koning der Koningen van Ethiopië” de Negus Haile Selassie I. Natuurlijk heeft hij bij de uitoefening van zijn gezag rekening te houden met de feodale hertogen en hun wenschen. Maar ook is hij — Europeesch opgevoed en persoonlijk bekend met vele Europeesche hoofdsteden — een groot vriend en bevorderaar van een nieuwe generatie. Tot deze behooren niet slechts mannen uit de familiën van de grooten. Jongemannen van eenvoudige afkomst hebben zich, uitgerust met Europeesche specialistenkennis, opge-

werkt tot ministerposten. Reeds Menelik heeft in het begin van deze eeuw daarmee een aanvang gemaakt, vooral ook, omdat hem de voorrechten zijner vazallen niet steeds aangenaam waren. Keizer Haile Selassie zet thans het begonnen werk der moderniseering van Abessinië voort, omdat een

voortbestaan van de middeleeuwen in zijn land op den duur een verovering door de Europeesche nabuurstaten onvermijdelijk zou maken. ☼ Het is voorloopig een naast elkaar bestaan van twee tijdperken: een modern technisch en een middeleeuwsch rommelig. Zelfs vliegtuigen behooren reeds bijna tot een alledaagsch verschijnsel in de hoofdstad. Hoe echter de feodale heeren van het land elkaar onderling dwars zitten, zag ik eens zeer eigenaardig gedemonstreerd. Tijdens mijn verblijf te Adis-Abeba kwam er juist een Mohammedaanse vorst van Abessinië in de stad, de Sjeik der Beni-Schogeli-Negers van de Soedaneesche grens. Hij was schatrijk, eigenaar van olifantenjachtterreinen en goudvelden, maar toch een onderzorgen gebukt gaande man. Het voornaamste deel van zijn stamland is reeds lange

jaren bezet door de Engelschen. Voor datgene wat overbleef, betaalt hij de hoogste belasting, die ooit een vorst aan zijn keizer moest afdragen en daarbij overkwam het hem nog dat een legeraanvoerder met behulp van een vervalscht zegel een deel van zijn land verkocht. Gevolg: twist en ruzie zonder einde. De grijze neger leek een wonden enormen witten tulband boven het pokdalige gezicht werd als Mohammedaan geduld, omdat erin het land der Beni-Schogeli zulke goede soldaten zijn, zeer veel ivoor en

(Slot volgt)

Foto's van Tubergen

DE NIEUWSTE VIOLENSOORT: DE WINTER- OF IJSVIOOL

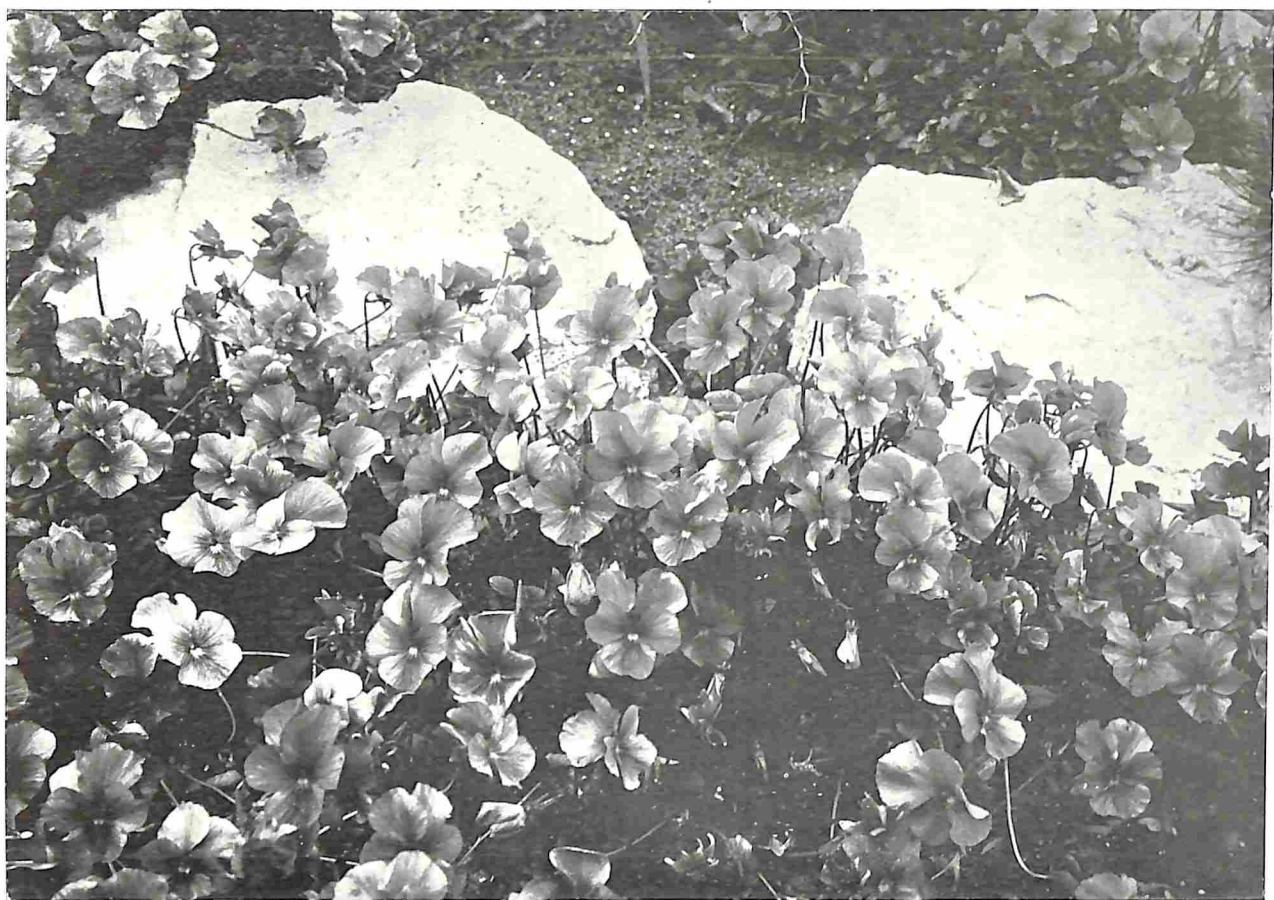
HET VIOOLTJE IN ONZE TUINEN

DOOR G. D. LUTKE MEIJER

WIE zou zeggen dat die eenvoudige viooltjes uit onzen tuin zulk een geweldige geschiedenis hebben? Ze zijn zoo lief, de fijne blauwe *viola Cornuta's* tusschen de groote steenen van den rots-tuin. Allemaal lijken zij hun bloempjes naar één kant te keeren: naar de zonzijde natuurlijk, want het is de zon, deze bron van alle leven, die hen uit hun winterrust heeft gewekt. Eerstelingetjes zijn deze viooltjes niet, er hebben al heel wat bolgewasjes, de natuurtulpjes, de grootere tulpen, Hyacinthen, Narcissen, en niet te vergeten de Crocussen en Anemonen en nog zooveel ander fleurig voorjaarsgoed, gebloeid, vóór de viooltjes komen. Dan zijn de grootere veelkleurige viooltjes er wat gauwer bij. En wat zijn daar ook een prachttinten onder, en wat een verrukkelijke teekening soms. Merkwaardig, dat deze eenvoudige bloemen — want zijn de violen niet bijna de meestbekende bloemen uit Uw tuin? — deze eenvoudige plantjes zulk een geweldige geschiedenis hebben. U kijkt verbaasd? En toch is het zoo. Een Oostersche sage vertelt er van. Adam was al honderd jaar uit het Paradijs verdreven; honderd jaar lang, dag en nacht had hij tranen gestort om hetgeen hij had verloren, honderd jaar lang had hij zijn dagen in zorg en ellende doorgebracht en zijn brood gegeten in het zweet des aanschijns. Toen kreeg God medelijden met hem en Hij zond hem den Engel Gabriël om hem zijn genade en vergiffenis kond te doen. Met een dankbaren blik zag Adam omhoog naar den Heer, maar onmiddellijk sloeg hij de oogen weer neer en tranen van geluk drop-

pelden op den grond. En overal daar, waar Adams tranen den bodem bevochtigden, schoten bloemen op, viooltjes, bewijzen van de verlossingsbelofte die Adam had vernomen. Het viooltje neemt ook bij de Grieken een plaats in de mythologie in. Toen de dochter van Zeus en Ceres, Proserpina, eens door een mooi dal wandelde in de wereld der Goden en daar bloemen plukte, ontwaarde zij overal voorjaarsbloemen, crocus, narcissen en violen, die Zeus er voor haar plezier had laten opschieten. Verrukt plukte ze een ruikertje, de viooltjes het eerst, omdat ze die zoo mooi vond. Maar plotseling beefde de aarde, en uit een kloof kwam Pluto te voorschijn, de god van de onderwereld; hij greep Proserpina in zijn armen en sleurde haar mee naar zijn rijk. Zij verweerde zich heftig, en toen ze zoo met haar armen om zich heen sloeg, liet ze de viooltjes vallen. Langzaam dwarrelden ze omlaag naar onze aarde, waar ze wortelden en verder groeiden: zij zijn de eer-

ste viooltjes geworden, waarvan alle violen afstammen. Proserpina werd Pluto's vrouw en godin der onderwereld. Een andere Grieksche mythe vertelt trouwens dat het viooltje op andere wijze is ontstaan. Apollo, de zonnegod, probeerde eens de mooie dochter van Atlas met zijn warme stralen te vangen. Zij vluchtte voor haar vervolger en verzocht aan Zeus om bescherming en redding. Zeus kon het mooie godenkind deze bede niet weigeren en veranderde haar onmiddellijk in een snoezig viooltje, dat hij zette op een beschaduwde plaatsje in een bosch op onze aarde, en hier houdt ze zich nog steeds verscholen: het is het hondsviooltje uit onze bosschen. En in onze noordelijke regionen was het viooltje al evenzeer gezien. Swentewiet, de god der Wenden, troonde in een luisterrijken burcht aan de kust der Oostzee. Hij was almachtig heerscher over een uitgestrekt rijk. Maar de Christelijke zendelingen uit het zuiden knabbelde aan zijn heerschappij, tot zij tenslotte zijn rijk hadden veroverd en zijn burcht hadden veranderd in een kale rots. De dochter van den Wendengod werd veranderd in een viooltje: wie het plukt heeft

VIOLA CORNUTA MAGGIE MOTT

TUSSCHEN TWEE RIVIEREN. OPRIJLAAN VAN HET HUIS TE OPHEMERT; OP DEN ACHTERGROND HET HUIS

geluk! Hij krijgt het liefste, het rijkste meisje van het land en heel zijn verdere leven loopt hem alles mee . . . De viooltjes van tegenwoordig, d.w.z. de groothloemige soorten, hebben we eigenlijk te danken aan Engelsche kweekers, die ruim 100 jaar geleden de toen in zwang zijnde soorten veredelden en het tot de rijke verscheidenheid brachten van onze dagen. Het materiaal, waarmede zij werkten, was ontstaan door onderlinge kruising van wilde soorten en gestadig volgehouden selectie. Dat was niet een kwestie van een paar jaar, maar van verscheidene eeuwen. Reeds in het jaar 1579 bestonden er groote gele en blauwe violen, alle afstammelingen van de wilde *Viola tricolor*. Ongeveer 100 jaar later beschrijft de botanicus Van der Groen ook witte, violette en bonte viooltjes, maar zij waren nog tamelijk onaanzienlijk en nog niet zoo erg in trek. Het wachten was op de Engelschen Hagy en Brown, die in het begin van de 19e eeuw *Viola tricolor* kruisten met een viooltje uit het Altai-gebergte. Zij kregen honderd nieuwe kleuren en vormen en overal ontstond toen belangstelling voor deze mooie tuinbloemen. De nieuwe violen werden in groote partijen naar België en Frankrijk gebracht en daar begon men er systematisch mee te werken. Fransche kweekers kwamen in 1860 uit met de zoogenaamde Odier-violen, die zich ook thans nog onderscheiden door hun rijke kleurenspeel. Het zijn de Pensées met roodbruine tinten en vijf vlekken op de bloemblaadjes. In Duitschland leidde het verdere veredelingswerk tot de reuzenbloemige viool en in Frankrijk ontstond de Trimardeau-viool, wier bloemen drie vlekjes vertoonen. De laatste twintig jaar van de vorige eeuw brachten tal van nieuwe soorten, de een nog mooier dan de andere. En ook in deze eeuw gaat de veredelingsarbeid door. Telkens worden de beste, mooiste bloeiers uit een zaaisel gepikt en met andere edele soorten gekruist. Het resultaat is verbluffend: Uit het eenvoudige driekleurige viooltje, dat in de wilde natuur hoogstens bloemen van twee cm door-

snee maakt, zijn de reuzen van tegenwoordig gegroeid, die op geschikten bodem bloemen openvouwen van wel tien cm middellijn. De laatste jaren hebben ons de *Viola orchydaeflora* gebracht, een soort met fijne ongekende kleurschakeeringen in terracotta, aurora, oranje, vleeschkleur en rose. Een andere nieuwigheid is de Roggli-viool. Deze is forscher van vorm en donkergroen van blad. De Roggli-violen zijn in den handel gebracht door een Zwitsersche firma; zij onderscheiden zich door hun groote kleurverscheidenheid, zoowel in lichte als donkere tinten en hun grillige, wonderlijk fijne teekening. Daarbij komt dan nog de buitengewone grootte der bloemen. En tenslotte moeten wij als nieuwigheid nog de Winter- of IJsviool noemen, die geruimen tijd vóór de andere violen bloeit en toch geen speciale zorgen vraagt. Er zijn mooie soorten onder, meest licht van tint, maar ook een enkele donkere, zooals de fluweelzwarte Wodan. Men gebruikt ze nogal veel voor grafbeplanting, maar ook tusschen het geel der primula's in den tuin doen deze violen het uitstekend. Wie een hoekje in zijn tuin over heeft — een donkerplekje in de schaduw is uitstekend geschikt — die kan zijn violen best zelf kweken. Daarbij moet men echter steeds er aan denken, dat uitdrogen van het zaaisel, het droog worden van de oppervlakte, waarover de fijne bruine zaadjes zijn uitstrooid, onvermijdelijk leidt tot een mislukking van uw pogingen. De violenzaadjes verdragen geen zon en geen droogte. De grond, waarin men zaait, moet fijnkorrelig en humusrijk zijn en vooral flink vochthoudend. Men zaait het liefst in een gesloten kouden bak en wel in de maand Juli. Zoodra ze daartoe groot genoeg zijn, verspeent men de jonge plantjes om ze tegen eind October te kunnen uitzetten op de perkjes, waar men ze wil hebben. Het spreekt vanzelf, dat de verspeende plantjes licht en lucht in overvloed moeten hebben om behoorlijk te kunnen groeien. Het best doen ze mager en zwak; de bloemen worden op zandgrond dan ook veel kleiner dan op klei of althans zwaren, humusrijken bodem. Maar ja, niet ieder heeft zulk een voedzamen bodem tot zijn beschikking en gelukkig kan men dan ook veel verhelpen door niet te diep turfmoel, oude bladgrond en „belegen” mest door de aarde te werken. Vooral geen verse mest en geen verse bladgrond. Eerstgenoemde is te scherp en laatstgenoemde droogt te gauw uit. En voor de rest, och, veel zorgen eischen zij verder niet. Het wil in den herfst nog wel eens gebeuren, dat de plantjes wat al te gauw bloeien. Men kan dan de miskleurigen er uit gooien, dan heeft die herfstbloei tenminste nog wat zin gehad, en verder haalt men er de bloemen maar zooveel mogelijk uit. De volle kracht moet de viool immers reserveeren voor de lente en die voortijdige bloei verzwakt de plant maar. In gure, strenge

Foto C. J. Steenbergh

STAL EN TUINMANSWONING VAN HET HUIS TE OPHEMERT

winters dient men de violen te beschermen tegen de uitdrogende noordenwinden met dennentakken of berkenrijs. Ze drukt, zoodat de worteltjes een eindje boven de aarde te zien zijn. Dat is natuurlijk heel slecht en dit onheil moet men zooveel mogelijk voorkomen. door b.v. de aarde rond de plantjes op te hoogen of er wat ruigte om heen te werken. In het voorjaar stellen de violen tenslotte veel prijs op een van 5 gram per liter water. De planten groeien daardoor daarbij het mestwater niet over de planten zelve giet, behoeft nauwelijks vermelding. ☼ De viool, die gij in uw tuin kweekt, is misschien meer dan eenige andere tuinplant er een bewijs van, hoeveel voorgaande geslachten hebben bijgedragen tot de schoonheid onzer tuinen. Het is hier al net als op elk ander gebied: wij genieten, meestal zonder er ons rekenschap hebben nagelaten. Geslachten hebben aan het eenvoudige wilde viooltje gewerkt, zij hebben gekruist en geselecteerd, zij hebben er hun arbeid, hun gedachten, maar ook hun hoop en zigtje staren van een groote tuinviool, dan genieten wij van de erfenis, in zoo talrijke eeuwen bijeengebracht.

Tusschen twee rivieren

DOOR L. SPRUIT

DE TIELERWAARD (Slot)

DOOR een prachtige beukenlaan komen we aan Neerijnen. Dat is geen Rijn die „nee” zegt, maar 't is Neer-IJnen en Op-IJnen bestaat ook: het dorp ligt wat oostelijker aan den Waaldijk. — Feitelijk is het Op- en Neer-Ynen, oudtijds zelfs -Inen, en die lange ij is er later door verwarring en misverstand met de y ingekomen. Denken we b.v. eens aan Nijmegen-Nymegen-Nimwegen. ☼ In oude brieven zijn Op- en Neerijnen niet uit elkander te houden. We weten dat Rudolf Cock in 1265 met de beide IJnens beleend werd: het huis te Opijnen staat niet meer. Neerijnen bezat een Huis Clingelenburg, in het bezit van een tak van 't geslacht Cock van Neerijnen. Het tegenwoordige Huis Neerijnen is gebouwd in 1730 op de fundamenten van

het middeleeuwsche slot. Meer een groot woonhuis is het dan een burcht; een vriendelijk wit gebouw achter een vreedzame slotgracht met een geestige, echt-Hollandsche ophaalbrug. — We vinden in deze buurt nogal wat bosch of althans wat hout: om Waardenburg, bij Neerijnen, dan noordelijker bij Opijnen en in het zuidoosten bij Heeselt, het oude Hesola, waar de Waal een vrij scherpe bocht maakt en buitendijks een lange, smalle strook hout wordt gevonden, wat aan dit stukje rivier een aardige noot geeft. — Neerijnen verloor bij den watersnood van 1809 drie-entwintig inwoners

DE ST. MAARTENSKERK TE TIEL. ZUIDELIJKE BEUK MET OUDE DOOPKAPEL. TEGEN DE WANDEN ZERKEN EN ROUWBORDEN

en elf jaar later veel vee en huizen. ☼ Verder naar het noordoosten komen we langs Varik aan Ophemert. De heerlijkheden Op- en Nederhemert zijn niet altijd gescheiden te houden, beide worden Hamaritha genoemd en staan in 814 al zoo vermeld als een deel van de gouw Teisterbant. Van de kerk van Ophemert weten we, dat zij vroeger aan St. Lambertus was gewijd en dat de Heeren van Ophemert er hun grafkelder hadden. Ook was er in het dorp een Commanderie van het Duitsche Huis, gesticht in 1270. In 1328 werd zij naar Tiel verplaatst, toen de kanunniken van St. Walburg uit Tiel naar Arnhem waren vertrokken. ☼ De heerlijkheid Ophemert had dezelfde heeren als het nabijgelegen Zennewynen (vroeger een zeer bekend klooster), dat in later tijden in het bezit der van Haeftens kwam. Het tegenwoordige kasteel Ophemert is een 19de eeuwsch verbouwing van het 17de eeuwsche huis, terwijl van den oorspronkelijken burcht nog twee brokjes hoektoren over zijn. ☼ Est

MONUMENT VAN SIEFFEN VAN WELDEREN IN DE ST. MAARTENSKERK TE TIEL

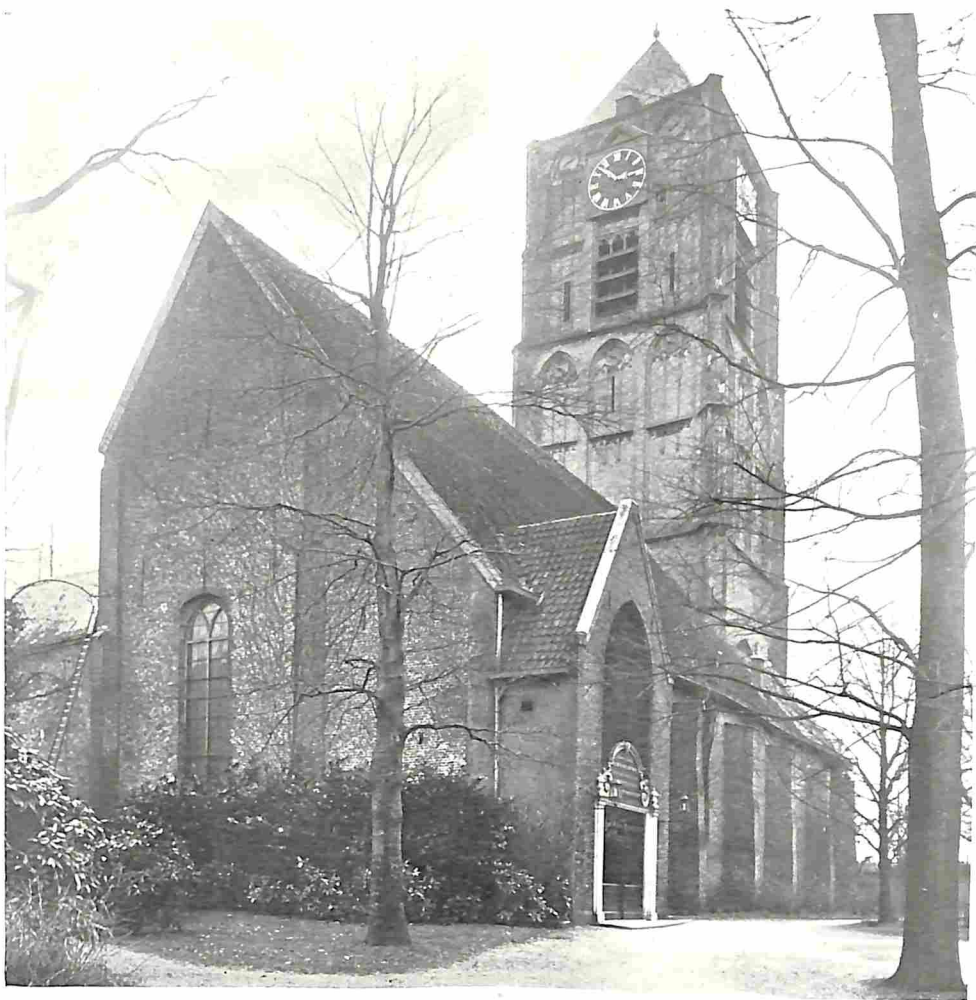

GRAFBOARD VAN Mr. J. NICOLAAS VAN DEN STEEN IN DE ST. MAARTENSKERK TE TIEL

bezat vroeger ook een heerlijk huis, in 1796 gesloopt. ☼ Wadenoyen is feitelijk een heel oud dorp. Baldericus gaf in 850 een hoeve, kerk enz. van het dorp Wadake of Wadahem aan de kerk van Utrecht, en die schenkingsbrief zelf is gedateerd Wadahem. Ook de hof Watica bij Tiel schijnt Wadenoyen te zijn. In 1088 gaf Conrad, 22ste bisschop van Utrecht, dezen aan gravin Adelheid in praecarium. ☼ In 1427 was er twist tusschen Rudolf van Diepholt en Zweder van Culemborg over het bezetten van den Utrechtschen bisschopszetel, waarom Rudolf een aanslag op Tiel deed, die mislukte. Uit spijt verwoestte hij toen maar de omliggende dorpen, waaronder ook Wadenoyen. — Ook hier hebben overstromingen in vroegere tijden veel kwaad aangericht. Bij den grooten watersnood van 1809 verdronken hier 11 menschen, waaronder de schoolmeester, die met zijn gezin in hun huis wegdreef. ☼ Wadenoyen is een oude heerlijkheid. In 1267 gaf Otto graaf van Bentheim haar aan zijn broer Egbert. Verschillende geslachten hebben Wadenoyen bezeten: Zoelen, Langerack, van Hemert, van Haeften enz. — In 1809 is een nieuw Huis Wadenoyen gebouwd. ☼ En dan komen we tenslotte aan het stadje, dat aan de streek haar naam gegeven heeft: Tiel, het oude Theole. De namen Thyl, Tyle, Thele, Tellum en Thiele komen ook voor, maar dat Tiel het oude Thule zou zijn, is wel uitgesloten. Wel kwam op een oude afbeelding van keizer Hendrik op het stadhuis het onderschrift voor „tibi serviat ultima Thule”, de bekende versregel van Vergilius, maar dat Tiel nu dit Thule zou zijn, wordt tegenwoordig niet meer aangenomen. ☼ In ieder geval is het een zeer oude stad; de stichtingstijd is niet nauwkeurig bekend, evenmin als de tijd waarin de plaats stedelijke rechten ontvangen kan hebben. De legende wil Tiel gesticht zien door Bato en de Chatten, die immers op houtvlotjes deze rivieren af kwamen zakken, lang voor het begin onzer jaartelling. En het Bata-vodurum van Ptolemaeus is volgens anderen weer niet anders dan Tiel. ☼ Waarschijnlijk bestond de stad al in 453. Sigheert de Gemblours vermeldt haar en zegt dat zij in dat jaar al een haven van Gallië was. Hij brengt Tiel in verband met den tocht van de H. Ursula met de 11.000 maagden, die op weg naar Keulen in Tiel verbleven. En hierop wijst ook het onderschrift van het schilderij in de Ursulakerk te Keulen, dat die geschiedenis in beeld brengt. Zoo herinnert Tiel ons aan een van de allerbekoorlijkste heiligenverhalen uit deze streken, waaraan het feit dat Ursula geen elfduizend, maar slechts elf gezellinnen had, niets veranderen kan. ☼ In 618 landde koning Dagobert in Tiel en stichtte er een kerk. Tiel, eerst eigendom van de Friesche koningen, komt omstreeks 700 aan de Fransche regeerders, en werd bij de troonsbestijging van de Carolingen een rijks-hof, een villa regia. Later vinden we Tiel als een vrije rijksstad, wat zij bleef tot den tijd van Frederik II. En zeker heeft het lang voordat het van Brabantsch Geldersch werd (en dat was in 1335) stedelijke rechten gekregen. ☼ Vooral in de 8ste, 9de en 10de eeuw bloeide Tiel als haven tusschen Gallië en Duitschland, terwijl de handel van Keulen op Engeland reeds in de 10de eeuw uit den Rijn in de Waal over Tiel plaats had. Zelf had Tiel in de 11de eeuw vooral een grooten handel op Engeland. ☼ In de 9de eeuw leed Tiel herhaaldelijk onder invallen der Noormannen; desondanks ging het handelsverkeer

vooral met Engeland vrij ongehinderd door en ontwikkelde de stad zich steeds. In de volgende eeuwen telde Tiel niet alleen als handelsplaats, maar ook als werf voor oorlogsscheepen. Zoo is bekend dat een deel van de vloot, waarmee Winkmar van Boulogne uit Laodicea ging belegeren, in Tiel gebouwd is. ☼ Natuurlijk maakte een zoo belangrijke stad deel uit van het Hanzeverbond: nog in de 15de eeuw was Tiel er lid van en toen behoorde het nog lang niet tot de minsten, al was de grootste bloei voor de stad toen al wel voorbij. Toch was er nog omstreeks 1550 een levendige handel van Tiel uit op de Oostzee, vooral in wijnen, zout, vijgen en rozijnen. Kort daarna begint het verval. — Door de eeuwen heen heeft Tiel privilegiën en vrijdom van tollën gehad. In de vorige eeuw had het een belangrijke wol- en graanmarkt. Tegenwoordig zijn het vooral de fruitveilingen, die er betekenis aan geven, maar er is ook een wekelijksche markt van alle mogelijke landbouwproducten en dan drie maal per jaar een belangrijke paardenmarkt. ☼ Oudtijds was Tiel vier poorten rijk, waarvan er drie in de vorige eeuw zijn afgebroken en alleen de Waterpoort in het oosten nog over is. ☼ Be-

halve in de 9de eeuw, toen de stad gedeeltelijk door hen verwoest werd, kwamen de Noormannen ook in 1009 nog de Waal op tot Tiel. Zij begonnen ook dat keer de stad te plunderen, maar toen de Heeren van Kleef en Teisterbant kwamen opzetten met een leger, vluchtten zij en daardoor werd de stad voor verwoesting gespaard. — De jaren 1134 en 1136 brachten felle branden, de 14de eeuw den strijd tusschen Heeckerens en Bronkhorsten. Ruim dertig jaar lang, van 1347 tot 1379, was Tiel in handen van de Heeckerens. Branden, plunderingen, in de 16de eeuw de strijd tusschen hertog Karel van Gelre en de Bourgondische vorsten, eindigend met de onderwerping van Gelre aan Karel V (1543), dat alles deed geen goed aan de regelmatige ontwikkeling van de stad. Eerst in 1579 werd Tiel

DE ST. MAARTENSKERK TE TIEL, UIT HET OOSTEN GEZIEN

Staatsch, dus toen de tachtigjarige oorlog alweer een tijdje aan den gang was. De 17de eeuw brengt er de Franschen, de 18de de Engelschen en al die bezettingen gingen nu eenmaal niet steeds even vreedzaam. Misschien is het voornamelijk aan dat rumoerige verleden te wijten, dat er zoo weinig historische gebouwen te Tiel zijn overgebleven. ☼ In den volksmond bestaat er de z.g. Burg van Tiel, oorspronkelijk waarschijnlijk een oud keizersverblijf, bewoond door de Heeren van of in Teisterbant, die, zooals we zagen, stadhouders over deze gouw waren. In 1202 is deze burcht door Dirk van Holland verbrand, maar tot in het begin van de vorige eeuw waren de fundamenten bij laag water noch zichtbaar aan de kade. — Natuurlijk is er een nieuwe burcht gebouwd na verloop van tijd. In 1356 verrees een nieuwe sterkte op een andere plaats (het Tolhuis), maar die verviel al in het midden van de 15de eeuw en werd in 1537 verwoest. ☼ Een oud stadhuis vinden we niet in Tiel. In 1462 stond er een op de Markt, maar wanneer dat is afgebroken en door woonhuizen vervangen, is onbekend. De Waag was oorspronkelijk een O.L. Vrouwe-kapel, in 1600 tot waag ingericht. — Van de kerken is de St. Maarten zeker wel de belangrijkste. De oudste feitelijk niet; we weten van het kerkje of kapelletje van koning Dagobert en van de oude St. Walburg, in 950 gebouwd, bij den tweeden inval der Noormannen in 1009 verwoest, herbouwd, wéér verwoest en zoo

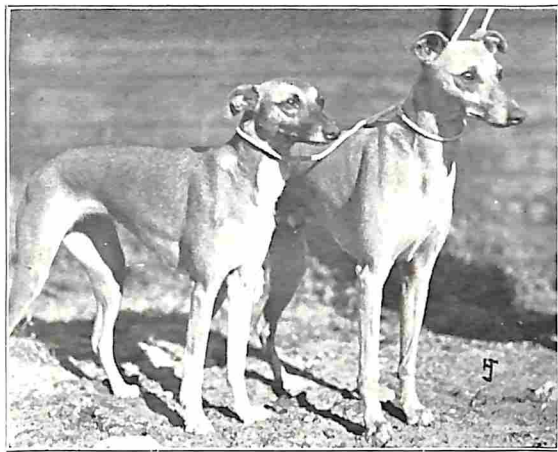
verder, totdat we de kerk in 1672 als paardenstal terugvinden en ze wordt afgebroken, waarna eindelijk in de laatste helft der 18de eeuw de St. Dominicus op de oude plaats wordt opgetrokken. De St. Maarten dus, genoemd naar den heiligen bisschop van Tours. Zij moet in de 14de eeuw gesticht zijn, is in de 15de eeuw herhaaldelijk verbouwd en bezat in haar goeden tijd twintig altaren en een mooien spitsen toren. Na de hervorming is de St. Maarten langzamerhand in- en uitwendig veranderd: in 1558 woei de spits van den toren, in 1731 werd het koor voor afbraak verkocht en vijftig jaren later stonden er paardestallen op die plaats. Aan de noordzij kwam een ingang. Inwendig vinden we een paar grafmonumenten, o.a. van Steven van Welderen, die in 1709 bij Mons sneuvelde: mooi Gothisch houtsnijwerk is bewaard gebleven. Maar behalve den St. Maarten is Tiel niet zoo heel veel tastbare overblijfselen uit zijn groote verleden meer rijk.

DE WHIPPET

DOOR P. M. C. TOEPOEL

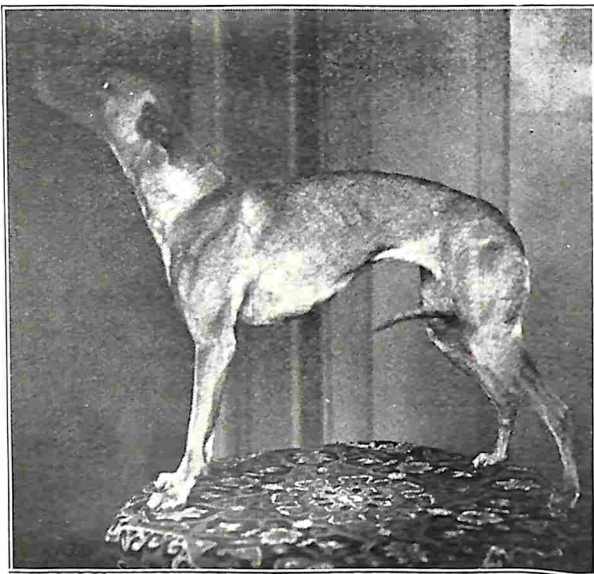
IN den tijd, dat de Britsche mijnwerker nog ruim geld verdiende, vormden de whippetrennen een zijner liefste sportieve genoegens. Whippets zijn kleine hazewindhonden. Zij zijn de kleinste der windhonden, wanneer men althans, zooals de leidende instellingen doen, het Italiaansche windhondje onder de damesrassen rangschikt. Zij mogen thans hoogstens 50 centimeter meten van den grond tot aan het hoogste punt van het schouderblad en liever ziet men hen iets lager. Oorspronkelijk werden zij voor de konijnenjacht gebruikt en daaruit was onder de mijnwerkers een vermaak voortgekomen, waaraan in de vorige eeuw de autoriteiten terecht een einde hebben gemaakt. Men liet daarbij namelijk in eene afgesloten ruimte een koppel whippets los op een konijn, dat men te voren onder een net gevangen had en zoolang bewaard. Het arme dier, toch reeds bang, kon niet eens weg en was dus zonder eenige kans. Het rennen, ontstaan toen de moordpartijen gestuit werden, geschiedde en geschiedt nog wel zéér primitief voor wie het voorrecht heeft genoten de greyhound-rennen te zien, zooals zij zich de laatste negen jaar in Engeland hebben ontwikkeld. Want er is geen geld voor kostbare ronde banen met electrisch gedreven hazen en men behelpt zich dus met een rechte grasbaan van 200 yard, dus zoowat 183 meter. Maar schilderachtig en opwindend, dat het is! Daar is ten eerste het vertrek. Niet uit gelijktijdig mechanisch geopende hokken vertrekken de whippets. Neen, zij worden, wanneer het schot klinkt, zoover mogelijk vooruit op de baan geworpen. Men schrikke niet, de whippets zijn meer nog dan de sportafgoden van den mijnwerker, zij zijn de beminde huisgenooten in zijn gezin en de „slipper” zorgt wel, dat zij op de voeten terecht komen zonder zich te verstuiken. Ja, hij doet het zelfs zóó, dat zij meteen door kunnen rennen. Dit slippen is een groote kunst en in de nog moeilijker kunst, die van het regelen der voorgiften, wordt door den „handicapper” rekening gehouden met de door vroegere verrichtingen getoonde vaardigheid der „slippers.” Andere factoren, waarmee de handicapper rekening heeft te houden, zijn het gewicht van de deelnemende honden, hun werk in vroegere rennen en daarbij ook nog het geslacht. Want de vrouwtjes blijken nog sneller dan de mannetjes. Levert het vertrekken een uiterst aardig schouwspel en het rennen dezer meesters der snelheid een oogenlust, ook het eindpunt met zijne rumoerige massa is de moeite waard. Want behalve het publiek staat daar de baas of althans degeen, aan wien de hond het meest verknocht is. Brullend vuurt hij zijn

lieveling aan en zwaait een scherp gekleurden lap, waarop de hond geoefend is. Die lap dient niet alléén om den whippet aan te sporen, maar hij is ook een vernuftig middel om den kleinen rakker met zijn sneltreinvaart zonder ongelukken tot staan te brengen. Want de opgewonden renner hapt in den doek, hij bijt zich er in vast en zijn vriend draait zich behendig om, zoodat de hond al zwaaiend zijn gang verliest. Tot voor eenige jaren hield het West Ham Stadion, dat in de dokkenbuurt van Londen is gelegen, nog whippetrennen, doch het leidend lichaam in de hondenrensport in Engeland laat alléén greyhounds toe en daardoor is dit geëindigd. Waarschijnlijk wordt op enkele z.g. „wilde” banen wel eens een whippetnummer ingelascht. Op het vasteland, waar men ruimer van opvatting is in dit opzicht, loopen allerlei rassen van windhonden en in Duitschland zelfs herdershonden en boxers! Ook in ons land behooren whippetnummers tot het vaste program der windhondenrennen. Twaalf seconden voor de 200 yards schijnt wel de beste tijd te zijn en het is dan ook fabelachtig snel voor een zoo kleinen hond. Wel zijn nog betere tijden gemaakt, doch dan helde de baan ietwat af. In ons land geschiedt het tijdopnemen niet zoo nauwkeurig, dat men er waarde aan mag hechten. Behalve renhond is de whippet echter ook een ideale huishond, wat hieruit is te verklaren, dat hij niet als helaas de meeste greyhounds in kennels slaapt en leeft, doch reeds de beminde huisgenoot is geweest van zijne oorspronkelijke fokkers. Is een hond huishond, dan openen zich niet alleen zijn hart en verstand voor den mensch, doch dan trekt men

KAMPIOEN „TIPTREE BOUNDS KING” EN „SOUTHBOROUGH SCILLA”, DIE REEDS ÉÉN KAMPIOENSCHAP WON. EIGEN. MEVR. H. BOS, 's-GRAVENHAGE

ook de prettigste huishonden voor en daardoor verbetert het ras. Deze omstandigheid heeft dan ook ongetwijfeld van den whippet het niet alleen bijzonder elegante, doch ook in lieve en gezellige iemandje gemaakt, dat hij is. Hij is dol op zijne vriendjes en door zijn kleine gestalte, licht gewicht (voor reuen is tegen de 10 kilo, voor teven 9 kilo het ideale gewicht) en het gemak waarmee hij zijn lenig lichaam oprolt, vindt hij in elke kamer, in elke auto en in het hôtél een plaatsje. Zijn kort haar is ook al een gemak in huis. Het moet zeer dicht opeen liggen, zoodat het hem toch tegen vocht en kou beschermt. De whippet moet een vlakken schedel hebben en het hoofd wordt bij de oogen vrij breed. De lange, voldoende gespierde nek moet mooi in den romp overgaan. In den romp beginnen de twee gevaren voor de whippet. Het eene is, dat hij te fors, te veel greyhound wordt, maar het véél grootere gevaar is, dat hij naar het Italiaansche windhondje overhelt. Dit laatste is ten eerste een grooter gevaar, omdat het niet met duimstok en weeg-

„ZUS”, DE EIGENARESSE, MEVR. H. BOS TE „S-GRAVENHAGE, BEHAALDE MET DEZEN HOND, DIE JONG STIERF, TWEE KAMPIOENSCHAPPEN

schaal kan worden uitgemaakt, maar opgemerkt moet worden en ten tweede, omdat de greyhound óók een werkhond is, maar de Italiaan een dameshondje. Licht geraamte, smalle borst en vooral het verfoeilijke hoogdraven zijn de kenmerkende fouten door kruising met dit luxe-ras ontstaan. Merkwaardig is, dat men soms zeer hoge whippets hiermee behept ziet, wat dubbel slecht staat. Leeken roemen meestal de diepe borst, welke zulke whippets hebben, doch voor het vlug keeren is een overdreven diepe borst een beletsel en hij behoort niet tot den elleboog te reiken. De kleur is van geen belang, maar meestal hebben de whippets zeer aantrekkelijke kleuren, zwart, blauwgrijs, gestroomd, beige in allerlei tinten, rood in allerlei nuances, wit en bont. Waaruit de whippet ontstaan is, kan niet meer worden vastgesteld. Daar vooral vroeger vele exemplaren ruig waren, lijkt de stelling aannemelijk, dat een ruwharige terrier is gebruikt en dan waarschijnlijk met een greyhound. Men wijst den Bedlingtonterrier aan, doch dit merkwaardige ras, al komt het in lichaam en aard hier en daar met den whippet overeen, heeft groote

